

De Saambinder

KERKELIJK WEEKBLAD DER GEREFORMEERDE GEMEENTEN

Meditatie

Een heilige wetenschap

“Doch wij hebben niet ontvangen de geest der wereld, maar de Geest Die uit God is, opdat wij zouden weten de dingen die ons van God geschonken zijn.”

1 Korinthe 2:12

In bovenstaande tekst beschrijft de apostel Paulus, waarin de grootste rijkdom en de hoogste wetenschap bestaat, namelijk in het bezitten van de Geest Die uit God is en in het weten van de dingen die van God geschonken zijn.

Hoeveel wordt in deze wereld niet gejaagd naar rijkdom en wetenschap. Bij velen is er alles op gezet om zich geld, goed en bezit te vermeerderen. Voor anderen is het hoogste ideaal om steeds meer kennis en wetenschap te vergaren. De wortel waar dit veelal uit voortvloeit, is de hoogmoed van het hart, de drang om meer te zijn dan een ander en boven anderen uit te steken. Hetgeen echter ware rijkdom en de hoogste wetenschap is, wordt voorbij gezien, omdat men verblind is door de geest der wereld.

Van die geest der wereld schrijft de apostel ook in onze tekst. De geest der wereld is de geest waarmee ons natuurlijk hart is vervuld. De geest der wereld is hij, omdat hij ons niet anders dan wereldse dingen leert en in wereldse dingen zijn vermaak heeft en geluk stelt (Kantt.) Door die geest wordt een ieder geleid die onbekeerd voortleeft. Het is de geest van satan en van het ongeloof. Gods Woord noemt deze geest onrein, een stomme en dove en een boze geest, ja een geest uit de afgrond, een geest des diepen slaaps en een geest der hoogmoed. Uit al die namen is wel duidelijk hoe schrikkelijk het is om met die geest vervuld te

zijn en er door geleid te worden.

Door onze zondeval en onze breuk met God in het paradijs hebben we God en Gods Geest uit ons hart gebannen en dit wijd open gezet voor satan en de geest der wereld. Zo leven we voort, verblind en verduisterd in ons verstand, geleid door de geest der wereld, de ondergang tegemoet.

Maar nu zegt Paulus: *“Doch wij hebben niet ontvangen de geest der wereld, maar de Geest Die uit God is.”* Hij schrijft over het wonder van genade dat God aan Zijn kinderen verheerlijkt. Het wonder dat, voortvloeiende uit Gods eeuwige liefde en soeverein welbehagen, God aan de Zijnen bewijst. Hij schenkt hen de Geest Die uit God is, ja Die God Zelf is. De Heilige Geest, de derde Persoon in het aanbiddelijke Goddelijke Wezen, Die uitgaat van de vader en de zoon en in het hart van Gods kinderen gegeven wordt. In het uur der minne en van het welbehagen komt de Geest Die buiten ons was, in ons. Dan maakt de Heilige Geest Zich woning in het boze, verdorven en goddeloze zondaarshart. Het werk van die Geest in het hart van een zondaar is veelbetekenend en veelomvattend. Die Geest werkt Godskennis en zelfkennis. Hij ontdekt, overtuigt en overreedt. Hij stelt Gods heilige wet voor ogen en legt de overtredingen bloot. Hij verkondigt Gods recht en gerechtigheid. Hij doet ons onze dooden doemstaat verstaan. En in het bijzonder is het het grote werk van de

Geest om Jezus, de Zaligmaker, te verheerlijken.

Over dit alles zou heel veel te schrijven zijn, maar als wij blijven bij onze tekst, dan zegt de apostel dat die Geest ontvangen is, *opdat wij zouden weten de dingen die ons van God geschonken zijn*. De dingen die ons van God geschonken zijn, dat zijn al die zaken en weldaden die Christus voor Zijn Kerk verworven heeft. Dat is Christus en al de heilsweldaden, al de zegeningen van het genadeverbond en de eeuwige zaligheid. Al die dingen worden Gods kinderen van Gods zijde geschonken in de wedergeboorte. Dan worden ze Christus ingelijfd en daarmee erfgenaam. Immers, niet het bewustzijn dat we een kind van God zijn, maakt ons erfgenaam, maar de geloofsvereniging met Christus. Hetgeen echter Gods volk in de wedergeboorte geschonken is, kan zo dikwijls verborgen liggen. De verheerlijking van Gods genade heeft als gevolg, dat voor al die schatten en rijkdommen eerst plaats in ons hart moet worden gemaakt. En daar de ontdekking de geloofskennis en het doorbrekend werk dikwijls zo gering is, ligt het voor zovelen van Gods kinderen ook zo in het duister wat ze van God ontvangen

Inhoud

Meditatie:	
Een heilige wetenschap	1
Bijbelstudie:	
Abram op doorreis (5)	2
De schaduwen vooruit (3)	4
Eerst de Jood (5)	5
Weer een stapje verder	6
Boekennieuws	8
Kerknieuws	9
Berichten	11
Preekbeurten	11

DE SAAMBINDER
Kerkelijk weekblad
der Gereformeerde Gemeenten.

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur: ds. A. Moerkerken.

Bijdragen van medewerkers en boeken ter recensie aan:
ds. A. Moerkerken,
Händelstraat 1,
2901 JC Capelle aan den IJssel,
tel. 010-4472388, fax 010-4472263.

Redacteur: ds. G.J. van Aalst.
Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105

Kerkelijk nieuws en berichten aan:

redactie-secretaris: J.J. Verhage
Klooslaan 9, 2985 CK Ridderkerk
tel. 0180-420865, fax 0180-423583

Administratie en betalingen van
abonnements, adreswijzigingen,
predikbeurten en beroepingswerk aan:

De Saambinder - abonnements,
Postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599.
Postbankno. voor abonn. gelden: 64327.
email: kbgg@cbgg.nl

Alle **advertenties** aan:

Administratie van De Saambinder:
J. Honkoop, Jan Willem Friso Hof 53,
2517 LA 's-Gravenhage,
tel. 070-3514465, fax 070-3512718.
Postbankno. 256686.
email: saambinder-adv@klikSAFE.nl

Advertenties € 0,50,- per mm.

Familieberichten

€ 0,40,- per mm.

Deze prijzen zijn excl. 19% btw.

Advertenties dienen uiterlijk donderdag
in bezit van de administratie te zijn.

Rouwadvertenties tot uiterlijk
maandagmorgen 9 uur.

Correspondentie-adres
Noord-Amerika:

Mr. Clarence Bleeker
1233 Leffingwell Av, N.E.,
Grand Rapids, Michigan,
U.S.A. 49505.

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling:

voor Nederland: € 11,- per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober
d.m.v. een acceptgiro)

voor het buitenland:

Luchtpost:

Amerika \$ 56,-, Canada \$ 68,-.

Zeepost:

Amerika \$ 49,-, Canada \$ 59,-.

De redactie kan niet aansprakelijk
worden gesteld voor de inhoud van de
advertenties en de ter recensie
aangeboden boeken.

hebben. Wat kan er niet getwijfeld worden of God begonnen is, of dat ze zelf begonnen zijn. Wat kan er vrees zijn dat hun werk geen waarheid is. In de overtuiging van zonde en schuld zien ze dikwijls de schuld en zonden opgestapeld en kunnen ze niets zien en geloven van de weldaden die ze in Christus deelachtig zijn. Als ze al eens iets van die gezegende Zaligmaker door het geloof mochten aanschouwen dan gaat dikwijls de strijd erover of ze wel waarlijk deel aan Hem hebben. Altijd zal ook de vorst der duisternis er op uit zijn om dit Gods kind te betwisten. Met de zoetste vertroosting, de aangenaamste ervaringen, de heerlijkste zielsomgangen die met de Persoon van de Zaligmaker beoefend zijn, met de rijkste beloften en toezeggingen die ontvangen kunnen zijn, komt Gods bekommerde volk altijd weer in het gemis en de armoede terecht. O, het komt er zo op aan wat wij weten. Wat we gezien, gevoeld, ontmoet en ervaren hebben, gaat voorbij, maar wat wij weten, omdat Gods Geest het ons heeft verklaard, blijft!

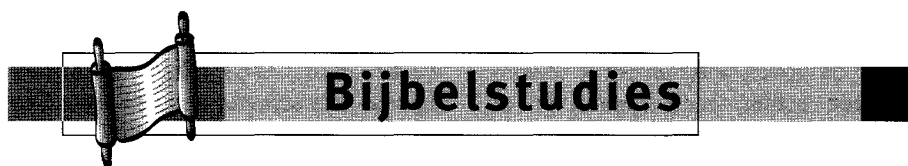
Wat zou het een voorrecht zijn, als Gods kinderen dit eens meer zouden zien. Dan zouden ze minder staan naar al dat gevoelige en gemoedelijke en meer vragen en uitzien naar geloofskennis, gewerkt door de Heilige Geest. Wat blijft er toch dikwijls weinig wetenschap over, als we al die bijkomstigheden eens weglaten. Paulus zegt niet "Wij hopen" of "Wij mogen wel eens 'n ogenblik geloven", maar "Wij

weten". Hij komt op uit de vaste grond der zaligheid. Hij wist midden in de dood te liggen, maar ook dat in Jezus het leven was. Hij wist dat Jezus de schuld betaald en de zonde verzoend had, maar ook dat Die hem geschonken was. Hij wist dat in het genadeverbond alle weldaden aan de Kerk vermaakt zijn, maar ook dat hij een erfgenaam was. Ja, hij wist dat de HEERE, de eeuwige Jehovah, zijn God was voor tijd en eeuwigheid, en dat hij een zoon was.

Wat is dat een heerlijke en voortreffelijke wetenschap. Door Gods Geest waren hem al die dingen verklaard die hem van God geschonken waren. Dan is er geen vrees of twijfel meer, dan geen vragen meer of dit of dat wel waar is en van de Heere is. Neen, elke weldaad bijzonder wordt dan door Gods Geest verklaard en aan het hart verzegeld. De Heilige Geest verzekert van ons aandeel aan Christus, van de vrede door Hem verworven, van de eeuwige liefde van God en dat wij kinderen Gods zijn. Ja Hij leidt ons in het eeuwige verbond en verzegelt ons al de dingen die van God, uit genade en om Christus' wil geschonken zijn. O, die wetenschap ontvalt niet, zelfs niet in de zwaarste strijd en de diepste beproevingen. Job kon op de mestvaalt nog zeggen "Ik weet." Gevoel gaat over, tranen drogen op, ervaringen worden leeg. Maar hetgeen we weten, blijft! Wat ligt daar een vertroosting in.

Kloetinge,

Ds. A.F. Honkoop

Abram op doorreis

Genesis 12: 4-9

(5)

Het altaar

We lezen in het zevende vers: "Zo verscheen de HEERE aan Abram, en zeide: Aan uw zaad zal Ik dit land geven. Toen bouwde hij aldaar een altaar de HEERE, Die hem verscheenen was." Abram was diep onder de indruk van Gods tegenwoordigheid. Daarom bouwde hij dat altaar voor de Heere. We moeten hier denken aan

een dankaltaar. Een altaar uit dankbaarheid, omdat de Heere hem heel die weg uit Ur en Haran geleid had. Zo richten Gods kinderen in het geestelijke leven nog wel eens een dankaltaar op. Bij dat dankaltaar mogen ze dan terugzien op de weg, die de Heere leidde, ook toen zij het niet meer wisten en toen zij dachten dat het helemaal verkeerd ging. Er was bij Abram ook de dankbaarheid,

omdat de Heere beloofd had Zich over zijn zaad te zullen ontfermen. Zeker, er was nog niets van te zien. En toch mocht Abram al danken. Abram was zeker van zijn God. Dat is nu geloof. Danken voor hetgeen de Heere beloofd heeft, al is van de vervulling nog niets te zien.

Een openlijk getuigenis

Dat altaar was dus een zaak van dankbaarheid, maar ook van geloof. Dat altaar was ook een openlijk *getuigenis*. Iedereen kon het zien. Het werk Gods blijft niet verborgen. Kan ieder het in onze tijd aan Gods kinderen zien? Ligt er geen grauweheid over Gods kerk? Daarbij stond dat altaar bij die heilige boom van Sichem als een getuigenis van de ware God tegenover de afgoden. Er zullen wellicht heidense Kanaänieten geweest zijn die Abram gevraagd hebben naar de betekenis van dat altaar en waar hij vandaan kwam. Naar het woord van Petrus moeten Gods kinderen altijd bereid zijn rekenschap te geven van de hoop, die in hen is.

Dat altaar betekende ook *een zichtbare veroordeling van het afgodendom*. De ware godsdienst is altijd een veroordeling van de valse godsdienst. Het is dan ook te begrijpen dat het nabijkomende werk altijd zo vijandig staat tegenover het ware werk. De nabijkomenden worden zo door het ware werk veroordeeld, dat zij diep van binnen voelen dat het bij hen niet deugt. Maar omdat de nabijkomenden daar niet aan willen en dat verdringen, openbaart zich die verdringing in vijandschap.

Met dat altaar proclameerde Abram ook dat deze grond voortaan aan de Heere gewijd zou zijn. Abram nam hier het land als het ware al in bezit in Gods Naam voor zijn zaad. Later zou Jozua het heiligdom van Baäl, het heiligdom van die boom, vervangen door een heiligdom dat gewijd was aan de Heere. Dit altaar was daar al een profetie van. Zo mag het geloof door de kracht van Woord en Geest wel eens op de dingen vooruitgrijpen. Israël juichte al, toen de muren van Jericho nog vallen moesten. Jesaja sprak alsof Christus al geboren was, ook al zou het nog zeven eeuwen duren. Dat is de kracht van het geloof.

Teken van de ontmoeting met God

Het altaar had een wezenlijke plaats

in het leven van Abram. Telkens weer als de Heere hem verscheen, bouwde hij een altaar. Bij een altaar hoort een offer. Op het altaar werden dieren geslacht en geofferd. Het contact tussen Abram en de Heere liep over het offer. Ziet u hier Christus? Hij is het grote Offer der verzoening. Buiten het offer van Christus kan de Heere nooit met schuldige zondaren te doen hebben. Het altaar was voor Abram de plaats van het contact, van de ontmoeting met God. Zijn er in uw leven ook zulke altaren? Plaatsen waar u de Heere hebt ontmoet en de gemeenschap met Hem hebt gemaakt? Misschien een hoekje ergens in uw huis. Dat kan voor u als een huistaar geworden zijn, waar u uw hart voor de Alwetende hebt uitgestort, maar waar u Hem ook hebt ontmoet. Wat een zegen als een mens wel eens zulke altaren heeft opgericht.

Vreemdeling gebleven

Maar met dat alles bleef Abram een vreemdeling in een vreemd land. We lezen in het achtste vers: "En hij brak vandaar op naar het gebergte, tegen het oosten van Bethel, en hij sloeg zijn tent op, zijnde Bethel tegen het westen, en Ai tegen het oosten." Eerst was het Sichem. Toen werd het Bethel. Plaatsen waar we de bijbelheiligen steeds weer tegenkomen. Later was Jakob in Bethel en in Sichem. Daarna was Jozua in Sichem. We lezen dat Jezus bij de bron van Sichem de Samaritaanse vrouw ontmoette. Er zijn van die punten waar de Heere Zijn kinderen brengt, bij alle verschil in leiding. Abram ontmoette de Heere in Bethel. Jakob zag bij die grote Godsontmoeting in zijn leven in Bethel de ladder, die hemel en aarde verbond. Zo brengt de Heere Zijn kinderen op dezelfde plaatsen, waar ze de Heere hebben ontmoet.

Daarna ging Abram naar het gebergte. Eerst was er de vlakte, toen het gebergte. Daarin zien we iets van de wisseling in het geestelijke leven. Daar, tussen Bethel en Ai, sloeg Abram zijn tent op. Een huis is een vaste woonplaats, maar een tent moet men steeds weer opbreken. Abram was tentbewoner, op doorreis. Hij

verwachtte de stad die fundamenten heeft. Daarom was hij vreemdeling. Als u in uw leven iets van die stad gezien hebt, dan bent u een vreemdeling op aarde.

Van altaar tot altaar

Opnieuw bouwde Abram een altaar. "En hij bouwde daar de HEERE een altaar, en riep de Naam des HEEREN aan." (vers 8). Bij het vorige altaar lezen we niet dat Hij de Naam des Heeren aanriep, hier lezen we het wel. Dat wijst op geloofsoefening bij Abram. Al zwerfend en trekkend werd zijn geloof geoefend. Hoe staat het bij Gods kinderen met de geloofsoefeningen? Is er voortgang? Is er opwas? Moet u klagen dat het met u al minder wordt, dat het al meer achteruitgaat? Let er dan op dat er twee kanten zitten aan de oefeningen des geloofs. Het is aan de ene kant: Hij moet wassen. Het is aan de andere kant: ik moet minder worden.

Daarna trok Abram weer verder. "Daarna vertrok Abram, gaande en trekkende naar het zuiden." (vers 9). Het zuiderland, waarheen Abram trok, was zeer geschikt voor herders. Daar kwam Abram weer even tot rust in de buurt van Berseba. Zo ging Abram maar voort van altaar tot altaar, van rustpunt tot rustpunt. Hij toog heen. Hij ging uit. Hij kwam. Hij ging. Hij sloeg zijn tent op. Hij brak zijn tent weer af. Dat was het leven van de vader der gelovigen. Dat is het leven van al Gods kinderen. Hier is het land der ruste niet. Maar de Heere schenkt wel de rustpunten. Het blijft hier een zwerfend volk. Maar de Heere weet hoe dat volk zwerven moet op aarde. Daarom die altaren, die rustpunten. De Heere blijft getrouw. Hier blijft het een zwerfend leven. Maar er blijft een rust over voor het volk van God. Het zwerfende vreemdelingenvolk komt thuis. Dan zullen er geen rustpunten meer zijn voor onderweg, maar dan zal er zijn de eeuwige rust in het Vaderhuis.

(wordt vervolgd)

Zeist,

ds. J.J.van Ekeveld

De schaduwen vooruit

(3)

Gevaren

We hebben het over de typen van Christus in het Oude Testament. Vorige week kwam de mening van J.G. Aalders ter sprake, die alleen de zogenaamde ‘aangeboren typen’ als echte typen van Christus wilde zien. Aangeboren typen zijn die personen die in het Nieuwe Testament uitdrukkelijk als typen van Christus worden genoemd (zoals Adam, David en Jona). Die kant wilden wij niet op. Jozef en Boaz zouden dan bijvoorbeeld geen typen van Christus zijn geweest.

Aan de andere kant dreigen hier wel degelijk gevaren, waarvoor we goed oog moeten hebben. Men wil soms *overal en altijd* bij het lezen van het Oude Testament typen ontdekken, ook als de Heilige Geest dat zo niet heeft bedoeld. Wie dat doet, vervalt in – zoals men dat wel heeft genoemd – *typologese*. Dat is een onnatuurlijke en gekunsteld doorgevoerde typologie. Een ander gevaar ontstaat als men bij de uitleg van typologische stoffen – en dus ook bij het preken erover! – er niet voor waakt dat het type ook *type blijft*. Soms komt men dan in preken uitdrukkingen tegen als ‘die dierbare Boaz, Die Zich in de eeuwigheid voor Ruth al Borg heeft gesteld...’. Dit mag natuurlijk zo niet, want zo worden type en antitype verward.

We willen nu tot een antwoord proberen te komen op de hierboven al gestelde vraag: wanneer mogen we bij het lezen van het Oude Testament nu spreken van typen van Christus, en wanneer niet? Aan een paar regels zullen we ons moeten houden. De reeds genoemde Bultema noemt er maar liefst veertien (*De typologie der Schrift*, 1925, blz. 11-15). Zover willen we niet gaan. We noemen er vijf:

- Als het Nieuwe Testament een persoon aanwijst als type van de komende Middelaar (een ‘aangeboren type’) is de zaak natuurlijk onbetwist duidelijk;
- We moeten bij de uitleg en de prediking van Gods Woord éérs een blik

slaan op het antitype (Christus) en pas daarna op het type, eerst op de Persoon en dan pas op de schaduw. Gods kinderen onder de oude bedeling konden dat niet – maar de Kerk des Heeren die leeft onder de nieuwe bedeling wél! Het is gemakkelijker de schaduw te herkennen als men de persoon zélf heeft gezien, dan omgekeerd. Daarom kan ik mij niet zo goed vinden in de stelling dat wij het Nieuwe Testament moeten lezen bij het licht van het Oude. Ik zou het liever omkeren. Het is toch niet zo dat een schaduw licht laat vallen op de persoon die de schaduw vooruitwerpt? De uitspraak van Augustinus dat ‘wat in het Oude Testament verborgen is, in het Nieuwe openbaar is’ moeten we onderschrijven;

- Als duidelijke lijnen getrokken kunnen worden van de Persoon – of van het werk, daarover straks! – van Christus naar een persoon in het Oude Testament, mogen wij spreken van een type van Christus. Zo is Zebulon geen type van Christus, maar Juda wel; Rehabeam niet, maar Salomo wel – enzovoorts;
- Voorwaarde voor het aannemen van een type is verder het verschijnsel dat de Duitse taal aanduidt met het woord ‘Steigerung’ (vergroting, verhoging). De apostel Paulus doet dat zelf duidelijk door bij de vergelijking van Adam en Christus in Romeinen 5 de woorden ‘veel meer’ te gebruiken (vers 15,17,20). Het antitype moet dus (veel) méér zijn dan het type! Een voorbeeld: toen Izak gehoorzaam naast zijn vader de hellingen van de Moria beklom, op weg naar het altaar, was hij daarin een type van Christus. Maar tegelijk moeten we zeggen: méér dan Izak is hier! Want Izak wist niet dat de offerplaats wachtte, maar Christus wist dat alles wél. Bultema merkt op (*De typologie der Schrift*, blz. 6) dat tussen type en vervulling niet alleen gelijkheid is, maar vaak ook contrast, en dat de contrasten vaak groter zijn dan de punten van gelijkheid!

Van één type of symbool kan soms meer dan één vervulling worden gezien. Zo is bijvoorbeeld Israëls uittocht uit Egypte een schaduw van de terugkeer van het Kind Jezus uit Egypte naar Kanaän (Matth. 2:15), van Israëls terugkeer uit de ballingschap (Jes. 11:11-16) en van de verlossing van de zondaar uit het ‘diensthuis’ van de zonde.

Wie deze regels zorgvuldig in acht neemt, zal voor willekeur in de schriftverklaring bewaard blijven. Bultema maakt nog een behartigenswaardige opmerking wanneer hij zegt: ‘Men zij zeer nederig en men wachte zich voor de hatelijke lust om het kittelachtig oor van ons geslacht te willen strelen. Men blijve dienaar des Woords en men danke God op de knieën voor elke nieuwe vondst op typologisch terrein...’.

Een symbool

We zagen dat J.G. Aalders een verschil zag tussen een *type* en een *symbool*: een symbool heeft vooral betrekking op zaken, een type op personen. Dat onderscheid is nuttig. Justus Vermeer benoemt het in zijn verklaring van Zondag 6 iets anders. Hij spreekt van *persoonlijke voorbeelden* zoals profeten, priesters, richters, koningen enz. en *zakelijke voorbeelden*, zoals de offeranden en andere ceremoniën. Hij bedoelt hetzelfde. Zo zullen we de verbondsark liever geen type van Christus noemen, maar wel een symbool of een schaduw der toekomstige goederen.

De symbolen in het Oude Testament zijn talrijk. De bekendste zijn wel de koperen slang, de ark des verbonds en het paaslam. Maar er zouden veel meer voorbeelden te noemen zijn. Zo heeft men in het koperen brandaltaar in de voorhof van de tabernakel, dat deels uit sittimhout, deels uit koper bestond, wel de beide naturen van de Middelaar gezien: de menselijke, afgebeeld door het brandbare hout – en de Goddelijke, onverderfelijke, afgebeeld door het koper dat het hout overtrok. Anderen gaat dit echter duidelijk te ver. Vast staat het woord dat Christus Zelf van Mozes heeft gezegd: ‘Hij heeft van Mij geschreven’ (Joh. 5:46) – maar hoe en op welke plaatsen en met welke bedoeling Mozes dat heeft gedaan, is door ons beperkte kennen niet altijd met zekerheid uit te maken.

We doen er goed aan, wel steeds te bedenken dat elk beeld een beetje ‘mank gaat’, zoals de uitdrukking zegt.

Dat betekent dat we niet elke trek zo maar over kunnen brengen. Alleen bij een allegorie mogen doorgaans alle onderdelen van het beeld worden overgebracht. Maar bij een gelijkenis, bij een type, en zeker ook bij de symbolen die op Christus zagen, mag dat *niet*. Het blijven schaduwen – en een schaduw toont nooit de volle werkelijkheid. Een voorbeeld: we kennen allen de instelling van de vrijstad (Numeri 35, Deuteronomium 19, Jozua 20). De vrijstad mocht alléén tot een toevluchtsoord dienen voor degene die zijn naaste ‘niet met wetenschap verslagen heeft en hem gisteren en eergisteren niet heeft gehaat’ (Jozua 20:5). Natuurlijk mogen we hieruit niet de toepassing maken dat Christus alleen tot een toevlucht is voor zondaren die onopzettelijk hebben gezondigd. Tóch betekent dit ook weer niet dat deze woorden daarom helemaal geen toepasselijke betekenis hebben. Immers, iemand die zijn naaste met opzet en met voorbedachten rade het leven benam, zal over zijn daad zeker geen smart hebben gehad. Iemand echter die zijn vriend, met wie hij kort tevoren misschien nog had gesproken, door een ongeluk het leven beneemt, zal verteerd worden door smart. En is *smart* over de zonde nu juist niet het kenmerkende verschil tussen een oprecht kind des Heeren en een verharde zondaar?

Een analogie

Een andere term in de uitlegkunde van de Schrift is *analogie*. Men mag die niet verwarren met de allegorie! In de hermeneutiek (uitlegkunde) verstaan we onder een analogie dat een uitspraak van Gods Woord op soortgelijke gevallen van toepassing wordt geacht (H. Mulder, *Christelijke Encyclopedie*, Kampen 1956, deel I). Ook kunnen geboden, die een bepaalde zaak verbieden of gebiedend, als algemene regel worden aanvaard. Men kan bijvoorbeeld denken aan de uitleg van de Tien Geboden, zoals die in onze Heidelbergse Catechismus wordt gegeven (Zondag 34-44). Ik zou er aan toe willen voegen dat bepaalde schriftgedeelten ook analogieën kunnen bieden van de wijze waarop God een mens tot de zaligheid brengt. Zo heeft men vaak in de geschiedenis van Genesis 24 (de knecht van Abraham gaat erop uit om een bruid voor Izak te zoeken) een analogie, een overeenkomst, gezien van de wijze waarop de Heilige Geest een zondaar trekt tot de

Middelaar. Ook het boek Ruth kan worden gezien als een analogie van het genadeleven. We komen daar later nog op terug.

Behoedzaamheid is hier wel geboden! Met het boek Esther wordt het bijvoorbeeld al moeilijker: het valt immers niet moeilijk Boaz als een type van Christus te zien, maar wel koning Ahasveros als een type van God. Toch liggen er in de gang die Esther naar de koning maakt, hopen dat de gouden scepter haar zal worden toegereikt, wel degelijk analogieën die men in het leven van Gods kind terug kan vinden. Bij de analogie gaat het steeds om twee woorden: ‘zoals... zó’. Zoals het hart van Rebekka werd gaande gemaakt naar haar onbekende bruidgom bij het zien van de zilveren en

gouden kleinodiën die Abrahams knecht haar toonde, zo kan het hart gaande worden gemaakt naar Christus bij het horen van de schat van zegeningen die hun in Hem ten erfdeel zal zijn. Of zoals de geest van de oude Jakob levendig werd bij het zien van de wagens die Jozef had gestuurd om hem te halen, zó kan de geest van Gods kind verkwikt worden bij het zien en horen van de door de levende Christus geschonken genademiddelen. Ik kan niet inzien wat aan het aanwijzen van zulke en andere analogieën verkeerd of onschriftuurlijk zou zijn.

(wordt vervolgd)

Capelle aan den IJssel,
ds. A. Moerkerken

Eerst de Jood

(5)

De klippen

Wat betekent hetgeen we in de voorgaande artikelen hebben gezien nu voor ons als christenen uit de heidenen? En wat betekent het voor de christenen uit de Joden? Betekent de belijdenis dat er nog onvervulde beloften zijn voor het Joodse volk, dat we weer terug moeten naar het Jodendom met al zijn ceremoniën? Of dat in ieder geval de christenen uit de Joden de ceremoniën moeten onderhouden? Bij hen die menen dat de wortel waarover Paulus in Romeinen 11 spreekt Israël is, vinden we wel de opvatting dat de christenen uit de heidenen terug moeten naar de Joodse sabbat. Ook vinden we de opvatting dat de kinderdoop moet worden afgeschaft, als zijnde een uiting van een onbijbelse verbondopvatting. Tenslotte komen we de opvatting tegen dat de christenen de Joodse feesten moeten vieren en het kerstfeest moet worden afgeschaft.

Overspannen gedachten aangaande toekomst van Israël kunnen ons in chiliastisch vaarwater brengen. Dat water kan ons zozeer op haar stroom meevoeren dat we alles wat Israël is en heet heilig gaan noemen en we de werkelijkheid uit het oog gaan verliezen. We willen proberen op al deze zaken kort in te gaan. In de wirwar van opvattingen moge de Heere ons leiden

door het licht van Zijn Geest om niet vast te lopen op de zich aandienende klippen. Achtereenvolgens zullen we bespreken de klip van het *ceremonialisme* (doop en besnijdenis, sabbat, joodse feesten), van de *twee wegen* en van het *chiliasme*.

(Kinder)doop en besnijdenis

Zij die de kinderdoop verwerpen, missen de eenheid van Oude en Nieuwe Testament en de continuïteit van die beide. Betekenis en inhoud van de besnijdenis bestaan voort in het sacrament van de doop. In dat opzicht is er continuïteit. In de vorm, in de bediening is er discontinuïteit. De doop is het sacrament van de inlijving in het verbond. Dat was de besnijdenis ook. De vorm is veranderd. Zowel Luther als Calvijn hebben heel sterk de relatie tussen besnijdenis en doop gelegd. Calvijn zegt: “Wie naar de grond van de kinderdoop wil vragen, moet naar de grond van de instelling van de besnijdenis vragen.”

H. Biesma poneert in *Vrede over Israël* de stelling: “Het heil voor de volken is er via Israël, via het verbond en de besnijdenis. Er is een heilshistorische voorrang van Israël. (...) In Christus, het aan Abraham beloofde zaad (Gal. 3:16,17) is de deur naar de volken opengegaan. Voor die volken is er geen sprake van besnijdenis, maar is de

doop ingesteld als 'toetredingsrite', Matt. 28:19. Zo lezen we in Handelingen en 1 Korinthe dat Cornelius, Lydia, Stefanus en hun huis gedoopt zijn." De grondstructuur van de éne Messiaanse gemeente is: kerk uit de besnijdenis en kerk uit de volken – deze twee tot één (zie Ef. 2:11-18). De besnijdenis is volgens Biesma niet afgeschaft, maar in haar diepste bedoeling aan het licht gebracht. "Wat binnen Israël gold (en geldt) en daar door de besnijdenis be-teken-d en ver-zegel-d wordt, geldt nu ook daarbuiten en wordt door de doop betekend en verzegeld." Hij beroept zich voor zijn gedachte op het feit dat Paulus – toch onverdacht in zijn verzet tegen het (her)invoeren van de besnijdenis – kennelijk zonder enig gewetensbezwaar Timotheüs, zoon van een gelovige Joodse vrouw heeft besneden (Hand. 16:1-3). Kennelijk, zegt Biesma, wordt deze besnijdenis niet in strijd geacht met de heilsbetekenis van Christus. De kanttekenaren bij de Statenvertaling getuigen van een andere opvatting. Daar waar Paulus zegt dat hij de Joden geworden is als een Jood, opdat hij de Joden gewinnen zou (1 Kor. 9:20), tekenen de kanttekenaren aan: "Namelijk in zaken die middelmatig waren, gelijk toen nog was de onderhouding der ceremoniën des Ouden Testaments bij de zwakke Joden, gelijk hij om hunnentwil Timotheüs heeft doen besnijden, te Kenchreën door belofte zijn hoofd heeft laten beschermen, en te Jeruzalem in den tempel zichzelf heeft geheiligd".

Ik deel de visie van de kanttekenaren. Het doen besnijden van Timotheüs past in die eerste tijd. Past misschien ook wel in onze tijd "om de zwakke Joden niet te vervreemden", zoals de kanttekenaren vervolgens zeggen. Het kan dus nodig zijn om in de contacten met Joden niet meteen de besnijdenis als verwerpelijk aan de kaak te stellen. Daardoor zou de drempel voor het luisteren naar het Woord te hoog kunnen worden. In Handelingen 21 vinden we daarvoor aanwijzingen. Als we in vers 20 lezen "En zij, dat gehoord hebbende, loofden den Heere, en zeiden tot hem: Gij ziet, broeder, hoeveel duizenden van Joden er zijn, die geloven; en zij zijn allen ijverars van de wet", dan plaatsen de kanttekenaren daarbij het volgende: "Namelijk menende dat de wet der ceremoniën nog moet onderhouden worden, en nog niet verstaande dat deze door Christus is afge-

daan" De conclusie van ds. C. Neele in *Trouw aan Israël* lijkt mij dan ook volkomen terecht. Hij schrijft: "Als de noodzakelijke kennis van Christus in de evangelieverkondiging centraal mag staan, zal het ook duidelijk zijn (of worden) dat Joodse gebruiken totaal ongenoegzaam zijn tot de zaligheid. Uiteindelijk zal er in de Joods-christelijke gemeenten geen plaats kunnen zijn voor Joodse ceremoniën". De schaduwdienst, waarbij ook de besnijdenis hoorde, heeft afgedaan.

Sabbat

We moeten terug naar de sabbat. Nergens staat in de Bijbel dat de laatste dag van de week is veranderd in de eerste dag van de week. Nergens lezen we van de afschaffing van de oudtestamentische sabbat. Ook het vierde gebod is daar duidelijk in: "Gedenkt de sabbatdag...". Zo beweren sabbatisten en de zevendedags-adventisten. Zij zijn van oordeel dat de meerderheid van de kerk er verkeerd aan heeft gedaan de wekelijkse rustdag van de zaterdag naar de zondag te verplaatsen.

Echter: de christelijke rustdag is de dag des Heeren, de eerste dag van de week. Dat geldt ook voor de Joden die tot het christendom worden bekeerd. Dat het maatschappelijke en economische bestel in het land Israël het onderhouden van die dag praktisch onmogelijk maken, is een gegeven dat niets afdoet van de principiële stellingname

dat de opstandingsdag van Christus voor alle christenen, of ze nu uit de Joden dan wel uit de heidenen afkomstig zijn, de dag is waarop de gemeente des Heeren samenkomt. In de contacten met Joden zal dit aspect ook niet mogen worden vergeten. Door Zijn opstanding heeft Christus de dood overwonnen, opdat Hij ons de gerechtigheid, die Hij door Zijn dood ons verworven had, kon deelachtig maken.

Joodse feesten

Ds. J. Dijk (*Uw volk en mijn volk*) ziet in Zacharia 14, een hoofdstuk dat over de eindtijd spreekt en waarin de viering van het Loofhutfest tot een verplichting voor alle volken wordt gesteld, een argument voor de kerk om zich te gaan bezinnen op de mogelijkheden van een zinvolle christelijke viering van dit feest. "Niet om dit feest aan het Jodendom te ontstelen, en evenmin om vooruit te grijpen op de eindtijd waarvan Zacharia spreekt. Maar wel om Gods Koningschap te eren, en naast alle herdenking van heilsfeiten die in het verleden plaatsvonden, zich in dit feest ook op de toekomst te richten." Ook Van de Beek in *De Kring om de Messias* spreekt in deze geest. We wezen daar reeds op. Het zal duidelijk zijn dat deze gedachten ons niet aanspreken.

(wordt vervolgd)

Capelle aan den IJssel, ds. W. Silfhout

Weer een stapje verder

"EO-directeur laat creationisme los". Met deze krantenkop vatte het RD vorige week maandag de veranderde visie van drs. A.G. Knevel op de schepping van hemel en aarde samen. Verdedigde hij vele jaren lang de schepping in zes dagen, zoals we dat lezen in Genesis 1, inmiddels heeft hij zich door wetenschappers laten overtuigen dat de aarde ongeveer 4 miljard jaar oud is.

We kunnen ons afvragen wat de betekenis van het op de voorpagina geplaatste artikel is. Blijkbaar vond het RD het een opmerkelijke omme-

zwaai in het denken van de EO-directeur. De omroep verdedigde vooral in de jaren zeventig en tachtig met kracht de bijbelse scheppingsgeschiedenis tegen allerlei aanvallen van buitenaf. Mensen als drs. J.A. van Delden en dr. W.J. Ouweneel lieten zich niet ompraten door allerlei theorieën uit de hoek van het evolutiegeloof. Ze beriepen zich consequent op Gods Woord en droegen hun visie zonder schroom uit via de EO.

Binnen de Gereformeerde Gemeenten heeft altijd – terecht – een grote afkeer bestaan tegen de remonstrantse draad die door de uitzendingen en uitgaven

van de omroep loopt. Wie bladen als *Visie* of *Eva* leest, stelt zich in steeds toenemende mate bloot aan een geloofsbeleving die haaks staat op de gereformeerde belijdenis. Het EO-geloof verdraagt zich niet met een bevindelijke prediking naar Gods Woord. Maar ging het over de bijbelse scheppingsgeschiedenis, dan stónd de omroep echt ergens voor. Is die tijd nu ook voorbij?

Jona

We willen in dit artikel niet uitsluitend reageren op de ommezwaai van Knevel. Daarvoor zou de EO-directeur zich eerst uitvoeriger moeten uitspreken. Bovendien is er veel meer aan de hand dan een gewijzigd inzicht van Knevel. Binnen de evangelische wereld, maar ook binnen de gereformeerde gezindte groeit de onzekerheid omtrent de dingen die lange tijd voor onaantastbaar golden. Telkens komen er incidenten in het nieuws. Nu eens twijfelt iemand aan de geschiedenis van Jona in de vis. Dan weer zouden de muren van Jericho niet zijn gevallen. Dan weer staat er iemand op die vindt dat de Evangelieën tegen elkaar strijden.

Vooraf binnen de ethiek zijn de verschuivingen duidelijk zichtbaar. Het schriftgezag wordt opgerekt, de Bijbel anders gelezen, zodat eigentijdse opvattingen worden doorgedrukt met een beroep op Gods Woord. Met een beroep op de Schrift wordt her en der het zingen van gezangen en opwekkingsliederen in de eredienst goedgepraat; de Nederlands Gereformeerde Kerken hebben de deur opengezet voor vrouwelijke ambtsdragers; de christelijke gereformeerde kerk van Zwolle opende de toegang tot het Heilig Avondmaal voor mensen van hetzelfde geslacht die met elkaar samenleven, binnen de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) woedt een tamelijk heftige discussie over de betekenis van het vierde gebod voor de zondagsrust. Stuk voor stuk signalen dat het Schriftgezag binnen ons landje steeds minder aanvaard wordt.

Ommezwaai

Laten we ons nu beperken tot het onderwerp dat Knevel heeft aangesneden: het bijbelse gegeven dat God hemel en aarde in zes dagen heeft geschapen. Eerder dan Knevel al heeft dr. W.J. Ouweneel een radicale ommezwaai op dit punt gemaakt. In de jaren zeventig verdedigde hij met kracht de

schepping in zes dagen. Vóór zijn tijd waren er al lang theorieën die van de scheppingsdagen lange perioden maakten. De gereformeerde exegeet dr. A. Noordt zij wees in de jaren dertig van de twintigste eeuw al een letterlijke uitleg van Genesis 1 af. Zijn gereformeerde collega dr. G.Ch. Aalders suggereerde al dat het bij de zes scheppingsdagen gaat om Goddelijke dagen, die misschien langer duurden dan 24 uur. Het antwoord van Ouweneel was duidelijk. "Deze theorie klinkt aardig, maar is volkomen zinloos en zonder enige schriftuurlijke grond".

Als we de dagen uit Genesis 1 figuurlijk nemen, welke weg zijn we dan ingeslagen? vroeg Ouweneel zich af. "Het is nog maar een kleine stap om ook de hof van Eden figuurlijk te nemen; dan worden ook Adam en Eva figuurlijk als aanduiding voor het oudste mensengeslacht en tenslotte is ook de zondeval symbolisch en voor u het weet knaagt u aan de fundamenten van het christelijk geloof", zo waarschuwde hij indringend.

Natuurlijk was het Ouweneel bekend dat wetenschappers uit allerlei vakgebieden vragen hebben bij de scheppingsgeschiedenis. Maar, zo schreef hij in de jaren tachtig, nooit kan het wetenschappelijk onderzoek maatstaf zijn voor onze uitleg van de Schrift. Hij noemde het een regelrechte ramp als wetenschappers gaan bepalen hoe we de Bijbel moeten lezen.

In november 1997 gebeurde er vervolgens iets opmerkelijks. Tijdens een congres van de EO liet Ouweneel doorschemeren dat hij zijn vroegere zekerheden was kwijtgeraakt. Zijn de scheppingsdagen echt dagen geweest? Hij wist het niet meer. Moet de vrouw in de gemeente zwijgen? Hij wist het niet meer. Stond Ouweneel niet meer achter zijn vroegere standpunten? Dat was niet eens het punt. Punt was dat deze opvattingen hem niet zo veel meer 'doen', bekende hij. Het kan me allemaal niet zo erg veel schelen, voegde hij eraan toe. Vier jaar later ontkende Ouweneel in het blad *Bijbel en wetenschap* een discussie over het schriftgezag. Opnieuw stelt hij vragen bij de scheppingsdagen. Ja, ook over de geschiedenis van de zondeval heeft Ouweneel z'n twijfels. Was de slang in het paradijs een echte slang? Hij weet het niet meer.

Druk

Ouweneel is niet de enige die vragen

stelt omtrent het schriftgezag. Het is opvallend dat er juist bij Genesis 1 zoveel vragen worden gesteld. Dat zal wel te maken hebben met de overweldigende meerderheid van wetenschappers die niets moeten hebben van het bijbelse scheppingsgeloof en koste wat het kost de evolutietheorie willen handhaven. Juist vanuit die hoek ligt Genesis 1 voortdurend onder vuur. Het lijkt erop dat velen binnen de gereformeerde gezindte die druk niet kunnen weerstaan.

Volgens Knevel is het wetenschappelijk gezien niet langer verantwoord om uit te gaan van de historische betrouwbaarheid van Genesis 1. Eerder vroeg de christelijke gereformeerde dr. S. Paas zich al af of we Genesis 1 wel moeten lezen als een verslag hoe het bij de schepping van hemel en aarde toeging. Is Genesis niet een stukje poëzie waardoor de werkelijkheid mooier is gemaakt? Paas formuleerde voorzichtig, jawel, maar ondertussen kwam er een breekijzer te liggen naast het eerste hoofdstuk van Gods Woord. Nog even en het breekijzer staat erin. De gereformeerde-vrijgemaakte predikant drs. J.J.T. Doedens had ook zo z'n vragen bij Genesis 1. Is de schepping wel tot stand gekomen in de volgorde van de scheppingsdagen uit Genesis 1? Of heeft de bijbelschrijver allerlei gebeurtenissen gegroepeerd rond zes dagen om er een mooi literair geheel van te maken?

In de zes scheppingsdagen zit inderdaad een buitengewoon mooie harmonie. Op de eerste dag het licht, op de vierde dag de lichtdragers zon, maan en sterren. Op de tweede dag het uitspannel en de zeeën, op de vijfde dag de bewoners ervan: vogels en vissen. Op de derde dag de aarde met haar gewas, op de zesde dag de bewoners ervan: landdieren en tenslotte de mens. Wie zou niet verwonderd zijn over Gods wijsheid die alles in zo'n schone harmonie schiep? Nee, suggereert iemand als Paas, deze harmonie is in Genesis 1 ingebouwd door de schrijver.

Vermoeiend

We zullen niet meer voorbeelden noemen. Het zou vermoeiend worden. De vragen rond het gezag van de Bijbel krijgen ook iets vermoeiends. Wanneer komt er een einde aan? Het lijkt wel of met name mensen met een universitaire titel de Bijbel niet meer eenvoudig *kunnen* lezen, niet kunnen worden als een kind. Laat een jongen

of meisje van acht jaar Genesis 1 lezen en vraag in hoeveel dagen de Heere hemel en aarde en alles wat daarin is schiep. Zes dagen, zal het antwoord zijn. Waarom geen tienduizend jaar? Maar papa, er staat toch zes dagen? De eerste dag, de tweede dag, de derde dag. Maar kind, wie weet zijn dat wel dagen geweest van miljoen uur! We zien de jongen of het meisje in onze gedachten verbijsterd kijken. Wat wil papa? Als de Heere zegt dat Hij in zes dagen hemel en aarde heeft geschapen en op de zevende dag gerust heeft, dan is dat toch zo!

Laten we ons in elk geval niet wijsmaken dat de discussies over het schriftgezag onschuldig zijn, dat het over zaken gaat die er niet zo toe doen. Die suggestie wordt wel eens gewekt. Het gaat wezenlijk om het aantasten van Gods Woord. Kan dat dan straffeloos?

EO-jongerendag

We slaan de voorpagina van het bewuste nummer van het *RD* om en lezen de kerkpagina. Opnieuw de EO in het nieuws. Nu een verslag van de EO-jongerendag. Met klimmende verbijstering hebben we het gelezen. Verbijsterd over de toespraken waarin, opnieuw, het remonstrantisme de toon aangeeft. Nee, de EO zal niet ontkennen dat zalig worden genade is – dat deden de remonstranten overigens ook niet – de omroep zal niet ronduit ontkennen dat het geloof een gave Gods is – dat deden de remonstranten ook niet – maar altijd opnieuw voert de algemene verzoening de boventoon: God houdt van iedereen, Hij gaf Zijn Zoon aan de hele wereld. God heeft alles gereed gemaakt en nu wacht Hij totdat de mens komt. Dat zeiden de remonstranten ook.

Verbijsterd mogen we wel zijn als we lezen hoe opnieuw tienduizenden jongeren met de meest moderne, keiharde muziek zijn opgezweept. Met muzieksoorten waarmee de duivel z'n miljoenen verslaat, houdt de EO-jongerendag tienduizenden christelijke jongeren in de ban. Hoevelen van onze jongeren hebben er, tegen de wil van de ouders, gezeten?

Is er verband tussen de EO-jongerendag en de veranderde visie van de EO-directeur op Genesis 1? Misschien niet. Toch moest ik onwillekeurig denken aan de titel van een boekje dat dezelfde drs. Knevel ooit schreef: *De wereld in huis*. Het is waar, het boekje ging over de schade-

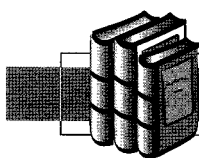
lijke invloed van de televisie. Maar ik moest toch aan deze titel denken bij allebei de RD-artikelen over de EO. De wereld in huis. De EO doet al vele jaren een knieval voor de wereld door met puur heidense en puur wereldse muziek de Jongerendag op te sieren. De verzuchting mag wel zijn wanneer daar eindelijk in geblazen wordt. Hoe lang zal de omroep jonge mensen in de ban houden met een gevaarlijke

mix van wereld en godsdienst?

De wereld in huis: Knevel heeft inmiddels ook een knieval gedaan voor de wetenschap die niet uit de voeten kan met Genesis 1. De wereld in huis. Is het niet tijd om dubbel waakzaam te zijn?

Middelburg,

ds. J.M.D. de Heer

Boekennieuws

Ds. P. van Ruitenburg, *Echt geloven*; uitgave Den Hertog, 172 bladzijden, prijs € 14,50.

In 52 korte overdenkingen schrijft ds. P. van Ruitenburg over wat geloven wel en wat het niet is. Het zijn vooral overdenkingen van de tekst die het uitgangspunt vormt. Broeder Van Ruitenburg legt helder uit. Zijn schrijfstijl is doorzichtig en prettig leesbaar. Dat maakt deze uitgave ook voor onze jongeren heel toegankelijk. Zijn weergave van de zaken is ten eerste bijbels en vervolgens leerstellig zuiver gereformeerd. Van Ruitenburg geeft leiding vanuit de Schrift op een wel zeer belangrijk punt. Want dat is het onderwerp 'geloven' zeker vandaag. Er dient zich van alles aan. Iedereen, en zeker onze jongeren, krijgen er mee te maken.

In deze overdenkingen wordt steeds in kort bestek een bepaald facet van het geloven belicht. Bijbels-gereformeerd wordt uitleg en leiding gegeven. Daarbij komen in feite veel punten uit de geloofsleer en het geloofsleven aan de orde. De plaats en de noodzaak van de zondekennis. De herkomst van het geloof: gave Gods en niet een werk van de mens. Soorten geloof, als tijd-geloof, wondergeloof, historisch geloof, maar ook onderscheidingen als klein en groot geloof, verzekerdheid des geloofs krijgen aandacht. Er wordt stilgestaan bij de vreze des Heeren en het samengaan van geloof en liefde. Het gaat over strijd des geloofs, geloven in het donker, over ongelooft en het geloof der duivelen. Maar ook over volharden in het geloof en over de beproeving van het geloof. Wat het niet is, wordt afgewezen en

wat het wel is, wordt duidelijk verwoord. Treffend weet hij gedachten onder woorden te brengen: "Want laten we niet vergeten dat Christus niet tegen de wil van de Zijnen in werkt. Hij vernieuwt hun wil". Er wordt raad gegeven voor de praktijk van het leven en voor de omgang met de Heere. Daarbij geeft de schrijver er blijk van dat hij de werkelijkheid ziet waarin met name onze jongeren leven. "Er wordt gezegd dat je zelf moet geloven, de stap moet nemen en dat achteraf aan God mag toeschrijven. Dat is geen nieuwe vondst. Ook Arminius leerde al dat geloof achteraf Gods gave moest worden genoemd". Vaak verduidelijkt hij met sprekende voorbeelden uit het dagelijks leven. Verder gebruikt hij wel verrassende beelden uit de natuur. Maar vooral zoekt hij ons te onderwijzen vanuit het vaste Woord van de levende God. "In Zijn onveranderlijke trouw zal de Heere een arm en ellendig volk overhouden, dat op de Naam des Heeren zal betrouwen".

Een goed en makkelijk leesbaar boek. Laten ouderen het maar aan jongeren te lezen geven en het zelf ook ter hand nemen.

Krimpen aan den IJssel,

ds. P. Mulder

Justus Vermeer, *Verzameling van enige oefeningen*, uitg. 2003 De Groot Goudriaan, Kampen, 639 pag. ISBN 90 61408520; € 64,90.

Justus Vermeer (1696-1745) was niet alleen jurist, maar ook ouderling van

de gemeente te Utrecht. Hij ging regelmatig voor als oefenaar in gezelschappen. Na zijn dood was het zijn zuster Aletta die samen met haar moeder de teksten klaar maakte voor de drukpers. De oefeningen staan bekend als rijk van inhoud, maar moeilijk leesbaar: lange zinnen, onoverzichtelijke uitweidingen en onnavolgbare onderverdelingen. De recent overleden uitgever van Kok Kampen, Jilles Bijl, las de oefeningen van Vermeer op zijn ziekbed. De geestelijke diepte trof hem bijzonder. Hij nam het initiatief om ze te hertalen. Het werk zelf moest hij overlaten aan redacteur J.L. Vermeulen. Deze heeft niet alleen hertaald, maar ook herordend, zodat de vaak lange preken geschikt zijn voor de leesdienst. De belangrijkste weggelaten gedeelten zijn in een kleine letter als eindnoot aan iedere preek toegevoegd.

Hoewel ik soms wat andere keuzes had gemaakt, lijkt me de bewerking verantwoord en integer. Vermeer is goed leesbaar geworden. Er is gekozen voor een duidelijk lettertype. Je kunt nu alleen maar hopen dat deze waardevolle verhandelingen ook gelezen gaan worden. Weliswaar kan, een mens slechts met woorden de weg wijzen en kan hij zelf niemand op de Weg brengen, toch hebben deze preken veel te bieden. Ze zijn praktisch, pastoraal en separerend, zoals we dat

van de Hollandse oudvaders gewend zijn. Een citaat om de smaak een beetje te pakken te krijgen.

“De wind blaast waarheen hij wil. Weet, dat Jezus Zijn volle genade ook aanbiedt aan zulken die veel tijd en middelen verkwisten, en lang de kloppingen van het hart hebben tegengestaan. Mocht de Heere de een of ander eens uit zichzelf zetten, zodat hij eens recht mocht zien de woorden: Niet door kracht, noch door geweld maar door Mijn Geest zal het geschieden. Volk van God, het is waar, dat er zoveel duizenden bijwegen zijn die iemand recht schijnen, terwijl er maar één rechte weg is. O, wat bent u dan toch gelukkig. Een volk verlost door de Heere, uw God. Wat is een stipje ware genade toch van oneindige waarde. Zie tot uwe vernedering en dankbaarheid, zie eens wie u bent. (...) U was een vijand van God en Zijn volk. Menigeen heeft wel eens gedacht: er mag veranderen wat verandert, ik zal wel wijzer zijn. U heeft dus ook de Heere niet gezocht. Wat heeft de Heere toch bewogen om Zijn hand aan u te leggen? U was nog niet geboren en u was al verkoren. O, het is alleen omdat God Zichzelf heeft willen verheerlijken om u, zoals u was, op te nemen en te zetten ter verkrijging van de zaligheid. De wind blaast waarheen hij wil...” (p.140).

Gorinchem,

S.D. Post

VERSLAG BEVESTIGING/ INTREDE DS. P. MULDER TE KRIMPEN A/D IJSSEL

Bevestiging

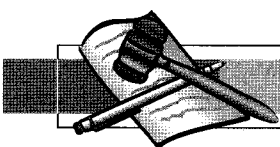
Woensdag 1 juni 2005 is voor de gemeente Krimpen aan den IJssel een dag van blijdschap en verwondering. Na een vacante periode van twee jaar mag ds. P. Mulder worden bevestigd door ds. W. Silfhout. De tekst voor deze dienst is Efeze 3 : 7 “*Waarvan ik een dienaar geworden ben, naar de gave der genade Gods die mij gegeven is, naar de werking Zijner kracht*”.

Het thema is: de Evangeliedienaar, waarbij stilgestaan wordt bij:

1. de dienaar en zijn boodschap (waarvan ik een dienaar geworden ben, gezien vers 6 het Evangelie).
2. de dienaar en zijn gave (naar de gave der genade Gods die mij gegeven is).
3. de dienaar en zijn kracht (naar de werking Zijner kracht).

1. *De dienaar en zijn boodschap.* Paulus, de apostel der heidenen, is in Efeze gekomen en heeft daar drie jaar het Evangelie mogen verkondigen. God heeft daar ongewone krachten gedaan. Later heeft Paulus in Rome de begeerte om de gemeente in Efeze te sterken in het aangenomen geloof. Paulus stelt hen eerst voor ogen uit welke grote nood en dood zij verlost zijn, maar levend zijn geworden door de opstandingskracht van Christus. Paulus is ingeleid in de verborgenheden van de godzaligheid om zijn roeping onder de heidenen te kunnen vervullen dat Christus de Messias is. Dit alles door het Evangelie, waarvan hij een dienaar geworden is. Voor elke geroepen dienaar geldt, dat hij een dienaar is van het Evangelie. Denaar betekent belast te zijn met een bijzondere taak t.o.v. een persoon of zaak. De taak van de dienaar van het Evangelie is om het Evangelie te dienen of te bedienen, om de bediening der verzoening te verrichten in het midden der gemeente tot opbouw van het lichaam van Christus. Paulus was eertijds een vervolger, maar mag nu een dienaar zijn van het Evangelie. De Heere legt deze taak ook nu op schouders van nietige mensen om op te roepen tot bekering en geloof. De dienaar komt niet met een eenzijdige boodschap. Hij moet de rechtvaardige aanzeggen dat het hem wel zal gaan, maar ook dat het de goddeloze kwalijk zal gaan. Een blijde boodschap, die de Heere hem toevertrouwt voor jong en oud zonder onderscheid. Dat er velen in Krimpen mogen zijn die verlegen zijn om een Zaligmaker. Dan krijgt die boodschap van het Evangelie een bijzondere betekenis en waarde. Maar ook dat er een opwas in de genade en kennis van de Heere Jezus Christus mag zijn, want nadere oefeningen in het geloof zijn nodig.

2. *De dienaar en zijn gave.* Het is een genadegave, die de Heere een mens geeft om dienaar van het Evangelie te zijn. De dienaar ontvangt die bediening niet omdat hij zo geleerd is. Deze genadegave wordt gekenmerkt door ootmoed. Paulus heeft moeten leren wat de Heere Jezus heeft

Kerknieuws

BEROEPINGSWERK

Bedankt

Voor Goes: ds. M. Karens te Werkendam.

MUTATIE KERKELIJK JAARBOEK 2005

Pag. 45, EMERITUSPREDIKANTEN

Het adres resp. het telefoonnr. van ds. P. Blok moet zijn: Iepalaan 11, 6741 EK Lunteren, tel. 0318 - 48 45 26

VAN HET DEPUTAATSCHAP BIJ DE HOGE OVERHEID

Door het Deputaatschap bij de Hoge Overheid van onze gemeenten is bij de directie van RVU Educatieve Omroep ernstig aangedrongen om af te zien van verde-

re vertoning van de t.v.-serie ‘God bestaat niet’. In deze t.v.-serie wordt openlijk ten strijde getrokken tegen het geloof. Het geloof wordt voorgesteld als een beleving van gestoorde mensen. Met schokkende filmbeelden moet dat worden ondersteund. Daardoor worden niet alleen pijnlijk de gevoelens gekwetst van velen, maar veel erger is dat doordoor Gods eer door het slijk wordt gehaald en Jezus Christus, Gods Zoon en de Zaligmaker van zondaren, wordt verlaagd tot een voorwerp van laaghartige spot.

U kunt dit protest ondersteunen door u schriftelijk te wenden tot:

De directie van
RVU Educatieve Omroep
Postbus 1950
1200 BZ Hilversum

voorgehouden: leer van Mij dat Ik zachtmoedig ben en nederig van hart. Paulus denkt niet groot van zichzelf, hij blijft een ellendig mens in zichzelf. Zonder Hem kan een mens niets doen en is hij afhankelijk van Hem.

De genadegave zoekt geen roem in mensen. Omdat Paulus zoveel geleerd had van de Heere, kon hij zoveel onderwijs geven. Over de onnaspeurlijke rijkdom van Christus komt een dienaar niet uitgesproken. De dienaar heeft de bekwaamheid niet van zichzelf. In de tegenwoordigheid Gods spreken wij het in Christus Jezus zegt Paulus. De prediker moet er zich van bewust zijn dat hij eenmaal met alle hoorders voor de troon Gods zal staan. Dit maakt de bediening van het Evangelie tot een ernstige zaak. Daarom vraagt de Heere ook oprechtheid om het Woord recht te snijden. De dienaar moet bewogen een ernstige boodschap brengen. Ook als hij jonge mensen tegenkomt, die opgaan in de dingen van de wereld.

3. *De dienaar en zijn kracht.* Paulus weet dat in hem geen kracht is om het Evangelie te verkondigen. Alleen de Heere kan dat in het Woord der waarheid in de kracht van God, door de wapenen der gerechtigheid aan de rechter- en aan de linkzijde. De geestelijke wapenen der gerechtigheid, waardoor de kracht Gods wordt geopenbaard, zijn krachtig. Het zwaard van het Woord aan de rechterzijde en het schild aan de linkzijde om de vijandschap en opstand te weerstaan. Te zien op Hem en deze wapenen te mogen gebruiken. De gemeente wordt gewezen om het niet van de nieuwe predikant te verwachten, maar van Hem, Die hem gezonden heeft om dienaar van het Evangelie te zijn. Biddend lusterend naar die boodschap om de ogen te openen en kennis te geven op Zijn tijd. De Heere wil zwakke en nietige mensen gebruiken in Zijn wijngaard.

Na het zingen van Psalm 89 : 8 leest ds. Silfhout het formulier om dienaren des Woords te bevestigen. Op de gestelde vragen antwoordt ds. Mulder plechtig: "Ja ik, van ganser harte". Na het lezen van het vervolg van het formulier spreekt ds. Silfhout ds. Mulder, zijn vrouw en dochter enkele persoonlijke en hartelijke woorden toe. Staande wordt ds. Mulder Psalm 20 : 1 toegezongen. Na het gebed en het zingen van Psalm 142 : 7 spreekt ds. Silfhout de zegen uit.

De intrede

's Avonds deed ds. Mulder zijn intrede. Voorafgaand aan de preek doet ds. Mulder in het kort verslag van de weg hoe hij het beroep van Krimpen heeft mogen aannemen.

De tekst voor deze intrededienst is Psalm 74 : 20: "Aanschouw het verbond". Het thema was: een gebedsroep tot de God des verbonds, waarbij stilgestaan wordt bij drie gedachten:

1. een gebedsroep vanuit de gebrokenheid (een verwoeste situatie van het huis Gods);

2. een gebedsroep vanwege het heilverbond (het genadeverbond dat er is);

3. een gebedsroep om werk door de Heere (dat de Heere iets zal doen, namelijk Zijn eigen verbond aanschouwen).

1. *Een gebedsroep vanuit de gebrokenheid.* Asaf merkt op: de vijand heeft alles in het heiligdom verdorven en zij (de vijanden) hebben hun tekenen tot tekenen gesteld. Zal de vijand Uw naam in eeuwigheid lasteren? Dat is ook nu actueel. De mens is tegen God en Zijn heiligheid. De Heere is echter geen ledig aanschouwer. Het gaat ons hart niet voorbij. Wij hebben de poort van ons hart voor de vorst der duisternis wijd open gezet. Van nature zijn wij eerrovers van onze Schepper. Ontdekkende genade is nodig. Algemene genade mogen we niet klein achten. Gods kinderen leren echter telkens weer het beeld Gods kwijt te zijn. Wij zijn geen vrienden van God, maar vijanden. Aanschouw het verbond. We mogen de Heere wel vragen of Hij ons door Zijn Geest wil onderwijzen. Eén is er geweest, Die de breuk heeft ingeleefd. Christus heeft geroepen: aanschouw het verbond. Vanwege het eeuwige verbond heeft Hij geleden en alles zondeloos volbracht. Het verbond heeft een bloedbasis. Voetstappen leren drukken is de geloofsweg van allen, die wederom geboren worden, ook om iets te leren verstaan wat de breuk betekent. Ook een ambtsdrager leeft wel eens in dat hij totaal ongeschikt is tot het werk. De Heere gebruikt echter gebroken instrumenten.

2. *Een gebedsroep vanwege het heilverbond.* De dichter heeft smart over de gebrokenheid. Hij zoekt het heil van God. Hij zoekt God te bewegen. Dan ineens: aanschouw het verbond, Gods volk verstaat de dichter in het zoeken van allerlei overwegingen. Het is echter heel heilzaam om door alles heen te zakken en te leren dat het helemaal buiten de mens ligt. Aanschouw het verbond. Ten diepste gaat het om het eeuwig heilverbond, de raad des vredes. De Vader vanuit Zijn eeuwige liefde en de Zoon, Die Zich borg stelt en Zich vrijwillig gegeven heeft. Dat heilverbond ligt eeuwig vast. De eis van dat verbond heeft Christus Zijn leven gekost. Dit heilverbond heeft beloften. Daarom is er verwachting. Dit is geen verbondsoptimisme of verbondsautomatisme. Het is een wonder dat er een eeuwig heilverbond is, anders zou er nooit één van dood levend gemaakt worden. Wij mensen zijn verbondsbrekers. Er is één heilverbond dat nooit wordt verbroken, door de Vader niet en door de Zoon niet. Over dat verbond gaat het in de prediking. Het Woord doet zijn werk. Wat doen wij er mee? God zal doen met Zijn Woord wat Hem behaagt. Hij wordt verheerlijkt door de straf over de goddelozen. Ontzaglijke werkelijkheid! De Heere heeft vanuit Zijn verkiezend welbehagen een grote lust om dat verbond mensen eigen te maken. Daarin wil Hij Zich verheerlijken. Zo openbaart het lief-

deshart Gods op gronden van recht Zich in het heilverbond.

3. *Een gebedsroep om werk door de Heere.* Aanschouw het verbond, vraagt Asaf: wilt U aan Uw verbond gedenken? Als dat gebeurt, dan gaat de Drie-enige God werken. Denk aan het pinksterfeest. De Heere zit stil en ontdekt, Hij maakt ruimte, ontsluit en openbaart, ja er komt steeds meer plaats voor de heilgeheimen van dat verbond. Wat een wonder als de mens wordt afgesneden van het zijne, onder het recht gebracht en als de bloedgerechtigheid van het verbond wordt toegepast. Het is een wonder dat het heimwee alleen door de Vader te vervullen is. Wat blijft er over? Leren om daar te Zijn en te blijven en de Drie-enige God aanschouwt het verbond. Als de Heere aan dat verbond gedenkt, dan komt er plaats voor de verkondiging van het Woord en de ambtelijke dienst. Christus heeft gebeden en geleden. Hij volvoert het welbehagen.

Na het zingen van Psalm 27 vers 3 volgen de gebruikelijke toespraken. In de eerste plaats spreekt ds. Mulder woorden van dank tot zijn bevestiger, ds. Silfhout voor de wijze, waarop hij hem deze middag heeft bevestigd. Voorts richt hij zich tot ds. Terlouw en ds. Moerkerken van de classis Rotterdam, de aanwezige predikanten, evangelisten, predikantsweduwen in het bijzonder mevrouw Van den Noort, de vertegenwoordiger van de plaatselijke overheid, wethouder Prins, vertegenwoordigers van de plaatselijke kerken, van deputaatschappen, VGS, scholen, redactie van Daniël, zij die de pastorie hebben gereed gemaakt, regelingscommissie, gemeente, catechisanten, verenigingen, koster, organisten, kerkenraad en gemeenteleden van Dordrecht, familie en zijn vrouw en (klein)kinderen. Hierna wordt Psalm 74 vers 2 gezongen.

Vervolgens spreekt ds. L. Terlouw namens de classis Rotterdam en Particuliere Synode Zuid-West. Een hartelijk welkom wordt het gezin Mulder toegewenst.

Ds. J.H. Lammers van de hervormde wijk-gemeente van bijzondere aard te Krimpen aan den IJssel heet ds. Mulder namens de plaatselijke kerken hartelijk welkom.

Hierna heet wethouder A. Prins namens de burgerlijke gemeente ds. Mulder met zijn gezin hartelijk welkom. Dat de prediking en het werk in de gemeente tot rijke zegen mogen zijn.

Tenslotte spreekt ouderling M.J. de Vries namens de kerkenraad en de gemeente. Dat de bediening in de gemeente mag zijn in de gestalte van een Gideon is de wens van de voorzitter.

Op verzoek wordt ds. Mulder Psalm 90 : 9 (gewijzigd) staande toegezongen.

Na het dankgebed wordt Psalm 135 vers 2 gezongen, waarna ds. Mulder voor de eerste maal als eigen herder en leraar de zegen op de gemeente legt.

M.D. Weijers, scriba

Berichten

HOOGGEINDSE MARKT LEERDAM

D.V. zaterdag **25 juni** zal er een rommel- en activiteitenmarkt worden gehouden te Leerdam, Hoogeind 30a (terrein fam. A.W. den Besten).

Meer dan 40 kramen bieden een groot assortiment aan artikelen (incl. etenswaren). Tevens is er een doorlopende verkoop bij opbod. Ook aan de jeugd is gedacht. De markt is geopend van 9.00-16.00 uur. De opbrengst is t.b.v. de Geref. Gemeente te Leerdam.

De Vluchtheuvel

DE VLUCHTHEUVEL

**Landelijk bureau
Houttuinlaan 7, 3447 GM Woerden
tel. (0348) 489990**

Vertrouwde en vertrouwelijke psychosociale hulpverlening.

Voor vragen kunt u iedere werkdag tussen 10.00 en 12.00 uur bellen naar het spreekuur voor aanmelding en advies

0348-489999.

Let op! Alle hulpvragen van jongeren en met betrekking tot jongeren (en kinderen) tot en met 17 jaar:

033-4753300.

Iedere werkdag tussen 08.30 en 17.00 uur. 'Help de Vluchtheuvel helpen!' Wordt donateur, voor meer informatie hierover kunt u óns bereiken op tel. 0113-213098 of stort uw gift op bankrek. nr.: 1125.06.399.

Predikbeurten

ZONDAG 26 JUNI 2005

Aagtekerke 9.30 en 19.00 uur ds. Clements; Aalburg 14.30 uur ds. M. Karens; Aalst 14.30 uur ds. Verweij; Alblasserdam 9.30 en 16.30 uur ds. B. van der Heiden; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. Visscher; Apeldoorn 10.00 en 17.00 uur ds. Meeuse; Arnhem 10.00 uur ds. Kattenberg en 16.00 uur leesdienst; Barendrecht (in CGK; Voordijk 252) 13.30 en 19.00 uur ds. Terlouw; Barneveld 9.30 en 19.00 uur ds. Hogchem; Beekbergen 10.00 uur ds. Bac en 15.00 uur ds. Schreuder; Benthuizen 9.30 en 18.00 uur leesdienst; Berkenwoude 9.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Bodegraven 15.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Boskoop 9.30 en 16.30 uur leesdienst; Breda 10.00 en 17.00 uur ds. Van Boven; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 en 16.30 uur ds. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 en 17.00 uur ds. Moerkerken; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur lees-

dienst; Deventer 14.30 uur ds. Meeuse; Dinteloord 9.30 uur ds. Terlouw en 14.30 uur ds. Brugge; Dirksland 10.00 en 18.00 uur ds. De Heer; Drachten 9.30 en 19.00 uur ds. Hoogerland; Ede (Noorderkerk, Amsterdamseweg 9) 12.00 uur ds. F. Mulder en 19.00 uur ds. Van Dieren; Elspeet 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Enschede 18.00 uur ds. Tuinier; Enter 9.30 en 19.00 uur ds. W. Harinck (dovendiensten); Ermelo 9.30 en 18.30 uur leesdienst; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur ds. Hakvoort; Goes 9.30 en 18.30 uur ds. Van Gelder; Gorinchem 14.30 uur ds. Melis; Gouda 9.30 en 16.30 uur leesdienst; Goudswaard 15.00 uur stud. Van Manen; 's-Gravenhage 10.00 en 16.30 uur leesdienst; 's-Gravenpolder 9.30 (H.A.) en 18.00 uur ds. Schipper en 14.00 uur leesdienst; Haamstede 10.00 en 18.30 uur ds. C. Harinck; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds. W.J. Karels; Hilversum 19.00 uur ds. Visscher; Hoofddorp 9.30 en 16.00

uur stud. Van Belzen; Hoogvliet 18.45 uur ds. Kattenberg; Houten 11.00 uur ds. Van der Net en 17.00 uur leesdienst; Kampen 9.30 en 15.00 uur leesdienst; Kapelle-Biezeling 9.30 en 18.30 uur ds. Kleppe en 14.00 uur leesdienst; Katwijk aan Zee 10.00 en 17.00 uur ds. Mondria; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur stud. Van Manen; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. Beens; Krabbendijke 9.30 uur ds. Verschuure en 14.00 en 18.00 uur leesdienst; Krimpen a/d IJssel 10.00 en 16.30 uur leesdienst; Leerdam 10.00 en 18.00 uur ds. Vermeij; Leiderdorp 10.00 uur ds. Paul; Lisse 10.00 uur leesdienst en 16.00 uur ds. Neele; Meliskerke 9.30 en 19.00 uur ds. Moens; Melissant 18.00 uur ds. Gunst; Middelburg-Centrum 9.30, 14.00 en 18.30 uur leesdienst; Middelburg-Zuid 9.30, 14.00 en 18.30 uur leesdienst; Middelharnis 9.30 en 18.00 uur ds. P. Blok; Nieuw Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. De Wit; Nieuwerter Aa 19.00 uur stud. Van Belzen; Nieuwerkerk Zld 9.30 en 15.30 uur leesdienst; Nisse 9.30 en 14.30 uur ds. Boogaard; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. Schot; Oostburg 15.00 uur ds. Van Gelder; Oostkapelle 9.30 en 15.00 uur ds. Tanis; Opheusden 10.00 en 18.30 uur ds. G. Pater; Oud Beijerland 9.30 (H.A.) en 18.00 uur ds. Van Krimpen; Oudemirdum 9.30 en 19.00 uur ds. Van Aalst; Poederoyen 15.00 uur ds. W.J. Karels; Puttershoek 19.00 uur ds. P. Mulder; Rhenen 10.00 en 17.30 uur ds. Veenendaal; Ridderkerk 9.30 uur ds. Baaijens en 14.30 uur ds. De Wit; Ridderkerk-Slikkerveer 19.00 uur ds. Silfhout; Rijssen-Noord 9.30, 14.30 en 18.30 uur leesdienst; Rijssen-West 9.30 uur ds. Mol en 18.30 uur ds. J. Karels; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. Schreuder en 14.30 uur leesdienst; Rotterdam-Alexanderpolder 10.00 en 16.00 uur ds. J. de Pater; Rotterdam-Centrum 10.00 en 17.00 uur ds. Zippro; Rotterdam-Zuidwijk 16.30 uur ds. Kattenberg; Scherpenisse 9.30 en 18.30 uur ds. Brugge en 14.00 uur leesdienst; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur ds. Mouw; Scheveningen 10.00 en 17.00 uur leesdienst; Stolwijk 19.00 uur ds. Golverdingen; Terwolde-De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. Tuinier; Tholen 10.00 en 18.30 uur ds. De Jongste en 14.30 uur leesdienst; Tricht-Geldermalsen 10.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. Verweij; Uddel 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Urk 10.00 en 17.00 uur ds. Bakker; Utrecht 18.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Veen 9.30 en 18.00 uur ds. Melis; Veenendaal 9.30 en 16.00 uur ds. Van Dieren; Vlissingen

9.30 en 16.00 uur ds. Vreugdenhil; Waarde 9.30 en 18.00 uur ds. Hofman en 14.00 uur leesdienst; Waarden-burg 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Wageningen 10.00 en 18.30 uur ds. F. Mulder; Werkendam 10.00 en 18.00 uur ds. M. Karens; Westzaan 19.00 uur ds. Neele; Woerden 10.00 en 18.30 uur leesdienst; Wolphaartsdijk 14.30 uur ds. Kleppe; Yerseke 9.30 en 14.00 uur leesdienst en 18.00 uur ds. Van der Poel; Zeist 10.00 (H.D.) en 18.30 uur ds. Van Eckeveld; Zoetermeer 16.30 uur ds. Paul; Zwijndrecht 9.30 en 16.30 uur ds. Mijnders; Zwolle 19.00 uur ds. Schot.

DINSDAG 28 JUNI 2005

Delft 19.30 uur ds. Schipper; Ede (Noorderkerk, Amsterdamseweg 9) 19.30 uur ds. Hakvoort; 's Gravenzande 19.45 uur ds. L. Blok; Naaldwijk 19.45 uur ds. Silfhout; Puttershoek 19.30 uur ds. Van Eckeveld; Rilland-Bath 19.30 uur ds. Melis; Rotterdam-Centrum 19.45 uur ds. Kleppe; Tricht-Geldermalsen 19.30 uur ds. Van Dieren.

WOENSDAG 29 JUNI 2005

Aagtekerke 19.30 uur ds. W.J. Karels; Gorinchem 19.30 uur ds. L. Blok; Hardinxveld-Giessendam 13.00 uur ds. W.J. Karels (huw.bev.); Hoofddorp 19.30 uur ds. Hogchem; Hoogeveen 19.30 uur ds. Vermeij; Kapelle-Biezeling 14.00 uur ds. Tanis (huw.bev.); Katwijk aan Zee 19.45 uur ds. W. Harinck; Leerdam 19.30 uur ds. Silfhout; Melissant 19.30 uur ds. Verweij; Mijdrecht 19.30 uur ds. Hakvoort; Nieuw Beijerland 19.30 uur ds. De Wit (afscheidsdienst); Nieuwerter Aa 19.45 uur ds. Bakker; Opperdoes 19.30 uur ds. Clements; Poortvliet 19.30 uur ds. Van Boven; Rotterdam-Alexanderpolder 19.30 uur ds. Meeuse; Rotterdam-IJsselmonde 19.30 uur ds. De Jongste; Scherpenzeel 19.30 uur ds. F. Mulder; Sint Philipsland 19.30 uur ds. Van Gelder; Stad a/h Haringvliet 19.30 uur stud. Van Belzen; Westzaan 19.30 uur ds. Hoogerland; Wolphaartsdijk 19.30 uur ds. Terlouw; Zwijndrecht 19.30 uur ds. Paul.

DONDERDAG 30 JUNI 2005

Berkenwoude 19.30 uur ds. Neele; Bodegraven 19.30 uur ds. Moens; Dirksland 14.00 uur ds. Brugge (huw.bev.); Hendrik-Ido-Ambacht 19.45

uur ds. Schot; Krabbendijke 14.45 uur ds. Verschuure (huw.bev.); Oosterland 19.30 uur ds. G. Pater; Ridderkerk-Slikkerveer 19.30 uur ds. Brugge; Sint Annaland 19.30 uur ds. De Heer; Westkapelle 19.30 uur ds. Schipper; Zwolle 19.30 uur ds. Hogchem.

VRIJDAG 1 JULI 2005

Oostburg 14.00 uur ds. Verschuure (huw.bev.).

EVANGELISATIESAMENKOMSTEN

Alkmaar:

Evangelist G. Baan; kerkgebouw 't Wuiver 2-a, Oudorp NH, gem. Alkmaar; diensten iedere zondag om 10.00 en 16.30 uur. Zondag 26 juni: 10.00 uur leesdienst en 16.30 uur evang. G. Baan.

Amsterdam:

Evangelist J. Krijgsman; kerkgebouw Bij Simon de Looier, Looiersgracht 70. Samenkomsten iedere zondag 10.30 en 17.00 uur. Zondag 26 juni 10.30 ds. Neele en 17.00 evangelist Krijgsman.

Dagje Amsterdam? Bezoek dan eens onze evangelisatiepost. Open van dinsdag t/m zaterdag tussen 10.00 - 16.00 uur. Hartelijk welkom!

Emmen:

Evangelist C. van Drunen; kerkgebouw Prinsesselaan 6-I te Emmen; diensten iedere zondag om 9.30 en 15.30 uur.

Leeuwarden:

Evangelist S. de Visser; kerkgebouw Achter de Hoven 2-c; diensten iedere zondag om 9.30 en 16.00 uur.

Merksem:

Evangelist A. van Setten; Prot. Kerk, Oude Barreellei 64; diensten iedere zondag om 10.00 en 17.00 uur.

Tilburg:

Evangelist H.J. van den Boogaart; kerkgebouw Offenbachstraat 105-107. Diensten iedere zondag om 10.00 en 18.30 uur.

U bent hartelijk welkom in de BIJBELwinkel van dinsdag t/m zaterdag, tussen 10.00 en 17.00 uur. Offenbachstraat 107.

Advertenties

Begrafenisonderneming STAM

Planetenlaan 26, 2957 SN Nw.Lekkerland
Tel. 0184 - 685240. - Geen crematies -

*Orgelmakerij
Boogaard*

Gravenstraat 4
7461 TN RIJSSEN
Telefoon 0548-521637
Telefax 0548-544904
Nieuwbouw-Restauratie-Stem- en onderhoudswerk.

BARNEVELDSE BEGRAFENISVERENIGING

Voor een eervolle, eenvoudige verzorging van begrafenissen in Barneveld en omstreken.

- geen CREMATIE
- eigen personeel
- vervoer van en naar alle plaatsen
- dag en nacht te ontbieden
- levering van grafstenen
- opgave van lidmaatschap

J. de Groot b.g.g.: G. de Groot
Barnseweg 87 J.H.D. Vermeulenstraat 5
3771 RN 3774 JW
Barneveld Kootwijkerbroek
Tel.: 0342-490728 Tel.: 0342-441812

Voor info bel:
0341-425712
of
0416-692787

Reformatische Vereniging van
Ongewild Kinderloze Echtparen

Christelijke begrafenisverzorging
De Bruijn

Voor een meer cervolle begrafenisverzorging
in de provincie Utrecht en
de regio's Gouda en Hilversum.

Tel. 0346-281711.

Dag en nacht bereikbaar. (Geen crematies).

Uitgaande van de Gereformeerde
Gemeenten in Nederland biedt de
SHG gekwalificeerde kraamzorg,
gezins-, en bejaardenzorg die
aansluit bij uw manier van leven.
Dit houdt voor ons in dat Bijbelse
normen en waarden de basis
vormen voor uw dagelijkse
levenshouding en mediagebruik.

Gekwalificeerde kraamzorg

Meldt u tijdig aan (om teleurstelling te voorkomen).

U kunt ons dogelijks telefonisch bereiken.

Bel 0187 - 48 91 73 b.g.g. 0342 - 49 21 55

Gezins- en bejaardenzorg

Voor geposte hulp in uw situatie kunt u de SHG
via het telefonisch spreekuur bereiken onder
telefoonnummer 0166 - 65 26 05.

Op werkdagen van 8.30 - 10.30 uur en
op vrijdagavond van 19.00 - 20.00 uur.

De gratis brochure zenden wij u graag toe.

AVONDMAAL-SERVIEZEN

Uit voorraad of naar tekening.

Schoonhovens Silverhuys B.V.

Postbus 35, 2870 AA Schoonhoven,
Telefoon 0182 - 382614.

Waardige en stijlvolle verzorging

van begrafenissen met aandacht
voor persoonlijke wensen. In alle rust,
vertrouwelijk en met bescheidenheid.

- opbaren met kistkoeling bij u thuis of
in een voor u bekende aula
- dag en nacht bereikbaar en overal
te ontbieden
- wij verzorgen alleen begrafenissen
- laatste verzorging van de overledene
door een gediplomeerd verpleegster

Begrafenisverzorgers:

- H. de Jongh • P.H. van der Leer • E. Treur

Begrafenisonderneming de Jongh

Hardinxveld-Giessendam:

Reepijzer 5, Tel. (0184) 61 11 54

Wardenburg:

Kerkstraat 15a, Tel. (0418) 65 20 39

Zeist:

Van Reenenweg 171, Tel. (030) 69 24 258

ELEKTROTECHNIEK
van den Berg bv

Elektrotechniek, verlichtings-
techniek en noodverlichting
voor kerken en scholen

Bedrijfsweg 16 - 3831 KE LEUSDEN
Telefoon 033-4941235 - Fax 033-4948687
www.elektrovdenberg.nl

Sinds 1855 vertrouwd en betrokken

- **WEVERS** begrafenisverzorging
staat al vele jaren bekend om hun
vakkundigestijlvolle verzorging en
begeleiding van begrafenissen en
beseffen dat in droeve omstandighe-
den alleen persoonlijke wensen tel-
len.
- Desgewenst thuis opbaren met koe-
ling en rouwkamer
- Maakt gebruik van alle rouwcentra of
kerkzalen in de gehele regio
- Dag en nacht persoonlijk bereikbaar
- Neem gerust contact met ons op voor
vragen

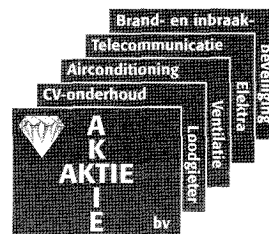
WEVERS
Begrafenisverzorging

Brederode 16 6669 GL Dodewaard
Koningstraat 14 4043 JB Opheusden

Voor directe hulp in alle
omliggende plaatsen

Tel. 0488 41 10 55 of 44 15 90

~ geen crematie ~

Onderhoud van uw
Kerkgebouw
Voor alle installaties

Bel Aktie 010-4517471

VLOERTEGELS

NATUURSTEEN- EN TEGELVLOEREN

De **KROON KWALITEITEN**®:

KEUZE uitgebreide showroom: 1.200 m² presentatie
met ruim **300 soorten natuursteen vloeren en**
meer dan **250 soorten tegelvloeren**

KENNIS gedegen advies; ook bij u op locatie

KUNDIG vakkundige plaatsing; evt. met vloerverwarming

KLASSE klantvriendelijk, prima service en nazorg

KROON

WWW.KROONSTENENVLOEREN.NL

Energieweg 8c • 4231 DJ Meerkerk • Tel 0183-354225

De showroom is geopend van di- vr 9.30-17 u en za

KERKEN

Altijd speciale condities voor
vloeren in kerkgebouwen.

U wilt persoonlijk & vrijblijvend advies?

Bel dan even voor een
afspraak; we nemen graag
de tijd voor u.

Website op zondag sluiten?

Kijk op <http://www.heinosoft.nl/zondag/>

Of bel 015-2128463, email: info@heinosoft.nl

ZOMERVOORDEEL

Neem mee op vakantie... of voor thuis: Drie preken op CD van ds J.J. van Eckeveid.

- *Handel. 28 : 31*
Onverhinderd, een bemoedigend woord
- *Handel. 26 : 28*
Bijna, het woord van Agrippa
- *Handel. 24 : 25*
Later, het woord van Felix

In mooie CD-cassette voor slechts € 7,50 (excl. verzendkosten).

Bel of mail: CDCopy Kapelle, (0113) 34 10 95 of cdcopy@eleos.nl

CDCopy Kapelle is een onderdeel van DAC "De Werkplekke", Eleos, Stichting gereformeerde geestelijke gezondheidszorg, www.eleos.nl

www.natuursteenhuis.nl

NatuursteenHuis

vakmensen vertalen uw wensen

Zandee & De Kuijper heet sinds kort NatuursteenHuis. Onveranderd is ons vakmanschap en onze persoonlijke service. Wij vertalen uw wensen in een gedenkteken van steen, glas of metaal of een unieke combinatie. Kijk ook eens op: www.natuursteenhuis.nl

Goes tel (0113) 216555
 Breda tel (0118) 612579
 Leveringen buiten Zeeland

Zandee & De Kuijper

Begravenisonderneming Brouwer

Voor een verantwoorde en stijlvolle begrafenis

- mogelijkheid voor thuis opbaren
- eigen rouwvoertuig
- kist wordt schoudergedragen
- gratis laatste wens boekje

A.C. Brouwer Bentindlaan 1a, Leersum
 tel. 0343-461880 b.g.g. 06-51504726

- Amerongen - Amersfoort - Doorn - Elst
 Langbroek - Leersum - Maar - Maasbergen
 Rhenen - Woerden - Woudenberg

begravenisverzorging

T. den Hollander

Begravenissen in Vlaardingen, Rotterdam, Gouda, den Haag en omstreken.
 Opbaarmogelijkheden in een door u gewenst uitvaartcentrum of thuis met koeling.
 Geen crematies.
 Dag en nacht bereikbaar.

Mozartiaan 13
 3131 ES Vlaardingen
Tel. 010 - 4600509

T.h. 6 pers. stacaravan op camping bij Rijssen. Boek nu voor speciale last minute prijs.
 Vrij wk : 27, 28, 33, 34.
 Fietsen aanw. Tel. 0548-521280

Voor een paar dagen of langer, gezelligheid en sfeer, **Pension "De Peel"**, gelegen in de mooie Betuwe, waar het gewoon goed is. Familie Knuivers, Boveneindsestraat 14, 4041 EJ Kesteren. Tel. 0488-481687

Voor een zorgzame begeleiding

KONEL
 Begravenisonderneming

Telefoon: Amersfoort, Nijkerk
 Hoevelaken
 G.C. van Haren
 06 5590 7879

Stationsweg 411
 3926 CD Scherpenzeel
 Centraal nummer (24 uur):
 033 277 0553

75 Jaar

1930-2005

Evangelisatiewerk
in Nederland en België

Wie jubileert... wordt bedacht

DEPUTAATSCHAP EVANGELISATIE
GEREFORMEERDE GEMEENTEN

Donateursactie

Dit jaar is het 75 jaar geleden dat het evangelisatiewerk vanuit de Gereformeerde Gemeenten begonnen is. Na Merksem openden door de jaren heen vijf andere posten haar deuren. Enerzijds is er blijdschap dat dit werk al die jaren gedaan mocht worden. Anderzijds moeten we constateren dat de noodzaak van evangelisatiewerk in ons land alleen maar toenomen is. De ontkerstening zet ontzettend hard door. Daarom moet dit werk ook kunnen blijven voortgaan, het liefst zelfs uitgebreid worden. Daarvoor is veel geld nodig. Uw hulp is onmisbaar. Dit jaar een jubileumjaar. En wie jubileert... wordt bedacht! Wilt u vandaag begunstiger worden? Met uw hulp kunnen onze evangelisten hun werk blijven doen.

Mede namens hen hartelijk dank voor uw steun!

Ja, ik steun het werk

Met een donatie van:

2 euro p/mnd.
 5 euro p/mnd.
 10 euro p/mnd.
 euro p/mnd.

Of ineens:

..... euro per jaar

Ondergetekende gaat akkoord met de voorwaarde dat het aangekruiste bedrag periodiek automatisch wordt afgeschreven. Deze afschrijving wordt zo spoedig mogelijk beëindigd na schriftelijke wederopzegging van uw kant.

Naam: dhr./mevr.

Adres:

Pcode: Plaats:

Bank-/Girorekening:

HANDTEKENING:

Ban invullen en opsturen naar Dep. Evangelisatie. Antwoordnummer 2499, 3440 WB WOERDEN.

Te huur **WOONRUIMTE** in het buitengebied van **Barneveld**. Zelfstandige kamer en slaapkamer, gezamenlijke keuken, douche en toilet. Voorkeur gaat uit naar (jonge) vrouw.
Informatie: 06-52495925.

T.h. vak. woning tot half aug.
Helpt van dub.woning, zeer geschikt voor ouder echtpaar.
Alles aanwezig. Omgeving Elburg.
Tel. 0525-621628

Vak.bung. te huur in **Uddel**, nog vrij wk. 25, 26, 28, 33 enz. 5 à 6 pers. 0577-401387.

Begrafenisverzorging Kina
Begrafenissen in Capelle a/d IJssel e.o. D.W. Schipper, tel. 010-458 31 12.
Wij verzorgen geen crematies.

Nunspeet - Camping de Hofstee, t.h. 6 pers. mob. bungalow prijs v.a. € 250 per week.
Vrij v.a. heden, bezet week 29 t/m 32. Tel. 070-3521050.

Vakantie op Texel
Rust en ruimte alle jaargetijden in eigen sfeer
De Verrassing
Bel **0222 31 83 91**

PSYCHOLOGENPRAKTIJK BROUWER
hulpverlening aan kinderen en volwassenen
vestigingen
RIDDERKERK
Verlengde Kerkweg 11
BARNEVELD
Rozenstraat 1-a
METEREN (GELDERMALSEN)
Dorpsstraat 18
Bel voor informatie of aanmelding
(0180) 42 69 55

€15.00
Excl. portokosten

**NIEUWE ORGEL-CD!
FRANK VAN BASTEN
QUELLHORST-ORGEL
WESTERKERK TE
UTRECHT**

Ten bate van het evangelisatiewerk op de post 'Bij Simon de Looier' in Amsterdam, is er nu een prachtige CD te bestellen met orgelwerken gespeeld op het historische Quellhorst-orgel in de kerk van de Geref. Gemeente te Utrecht.

De bekende Frank van Basten speelt werken van Bach, Bolt, Brühns, De Jong, Krebs, Sandermon, Sweelinck en diverse improvisaties. Een echte aanwinst voor uw CD-collectie!

DV zat. 20 aug. is de officiële presentatie met samenzang in de Westerkerk.
Appelwoord evang. J. Krijgsman.
Aanvang 19.30 uur.
Noteer vast in uw agenda!

Bestellen:
Via dhr. D. van Horssen, tel. 075-631 4138
of dmp-records@planet.nl

GG
DEPLAATSCHAP EVANGELISATIEWERK GEREFORMEERDE GEMEENTEN

kijk ook op www.dmp-records.nl

MET UW AANKOOP STEUNT U TEVENS HET EVANGELISATIEWERK IN AMSTERDAM

Te koop gevraagd: THEOLOGISCHE EN AANVERWANTE BOEKEN.
Antiquariaat Den Hertog/G.J. Zwoferink, tel. zaak: 030-634 66 81

Gods trouw overdacht
1944 - 2004

Herdenkingsboek van de Geref. Gemeente te Waardenburg n.a.l.v. haar 60-jarig bestaan.

Beschreven wordt:

- Haar voorgeschiedenis uit de Afscheiding
- De verzelfstandiging uit moedergemeente Tricht-Geldermalsen
- Uitvoerige beschrijving van de 60-jarige historie
- Bijzondere gebeurtenissen, waarin Gods hand valt op te merken
- Preek van ds. L. Kieboom (diende van 1951 tot 1954)
- Preek van ds. M. Mondria (dient van 1973 tot heden)
- Aantrekkelijk uitgevoerd met harde koft in kleur
- 176 pagina's
- Eenvoudige woordkeus
- Na verschijnen (juni/juli) € 24,50.

beperkte oplage

veel foto's

Inteken prijs 19,95

Bestel snel om teleurstelling te voorkomen:
Th. Ruissen
Dr. van Wieringenstraat 47 4181 BT Waardenburg
Tel. 0418 65 26 77

EENMALIGE UITGAVE!

'N WAARDEVOL BOEK

Gods trouw overdacht
Herdenkingsboek van de Geref. Gemeente te Waardenburg n.a.l.v. haar 60-jarig bestaan.

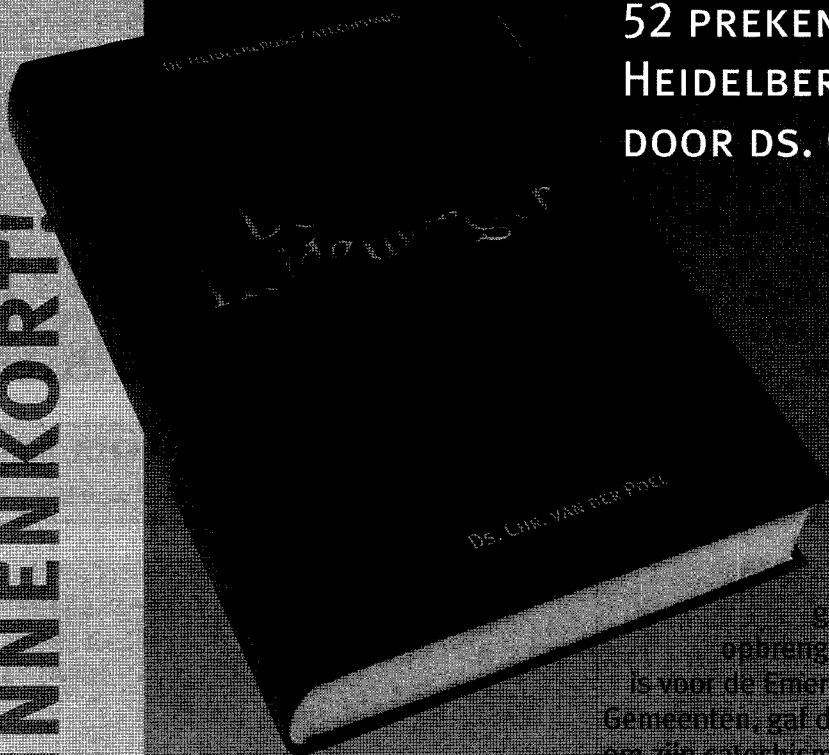
Nu intekenen voor € **19,95** na verschijning juni/juli € 24,50

verkrijgbaar in de boekhandel of rechtstreeks bij:
uitgeverij en boekhandel **'de Ramshoorn'**
tel. winkel 0113-221909 of 06-22780238

De Heidelberg

52 PREKEN OVER DE
HEIDELBERGSE CATECHISMUS
DOOR DS. CHR. VAN DER POEL

VERSCHIJNT BINNENKORT!

Omvang: ca. 750 blz.
Uitvoering: Gebonden
Formaat: 23,5x 35,5 cm.
Prijs: € 49,95
Verschijning: DV september 2005

Deze uitgave is een voortzetting van de in 1988 uitgegeven 'Sions Troostboek'.

Het initiatief om tot deze verklaring van de Heidelbergse Catechismus te komen, werd genomen door enkele leden van de gemeente in Yerseke. Omdat de opbrengst van deze uitgave bestemd is voor de Emerituskas van de Gereformeerde Gemeenten, gaf ds. Van der Poel toestemming om zijn catechismuspreken uit te geven.

Op eenvoudige, indringende wijze confronteert ds. Van der Poel de lezer met de aloude leer die de zondaar op het diepst vernedert en God in Christus op het hoogst verheerlijkt. Het is zijn hartelijke wens dat deze verklaring van Sions Troostboek mag dienen tot onderwijs en vertroosting, tot verheerlijking van Gods Naam en tot uitbreiding van Zijn Koninkrijk.

Deze advertentie werd mogelijk gemaakt door:
N.N.

BESTELBON

Zend mij direct na verschijning:

.....ex. **DE HEIDELBERGER**
52 PREKEN OVER DE HEIDELBERSE CATECHISMUS
DOOR DS. CHR. VAN DER POEL

Naam:
Adres:
Postcode: tel. nr:
Woonplaats:

U kunt deze bon in een gesloten envelop zenden aan:

J. Nieuwenhuize, De Burcht 10, 4401 JL Yerseke

De opbrengst van deze uitgave is t.b.v. de Emerituskas van de Gereformeerde Gemeenten

